

DATOS IDENTIFICATIVOS

Variación lingüística e ensinanza de linguas

Materia	Variación lingüística e ensinanza de linguas			
Código	V01G400V01944			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina Lingua española			
Coordinador/a	Bermúdez Montes, María Teresa Baez Montero, Inmaculada Concepción			
Profesorado	Baez Montero, Inmaculada Concepción Bermúdez Montes, María Teresa			
Correo-e	cbaez@uvigo.es bermudezteresa@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Materia instrumental que proporciona ferramentas para: a) comprender e avaliar a variación lingüística, b) deseñar procedementos pedagóxicos para o ensino de linguas que incorporen os coñecementos sobre esta realidade.			

Competencias

Código	
A1	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Adquisición dos fundamentos metodolóxicos e críticos que permita ao estudantado acceder ao exercicio da actividade profesional cunha formación versátil e interdisciplinar.
B3	Capacidade do estudantado no manexo das novas tecnoloxías da información e da comunicación aplicadas ao campo dos estudos lingüísticos e literarios.
B5	Capacidade do estudantado para comprender as interrelacións pertinentes entre os diversos ámbitos de estudo que integran o título.
B6	Ser quen de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar á contorna propia na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
C8	Coñecemento das correntes teóricas e metodolóxicas da lingüística.
C13	Coñecemento da situación sociolingüística da lingua galega/española.
C14	Coñecemento teóricos e metodolóxicos para o ensino da lingua materna.
C15	Coñecemento das repercusións lingüísticas e interculturais do contacto de linguas.
D1	Capacidade de aplicar os coñecementos á práctica
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Coñecementos xerais sobre a área de estudo (lingüística, linguas galega, española, portuguesa, latina, literaturas, tecnoloxías, estudos culturais)
D6	Capacidade de xestionar a información.
D8	Habilidade para traballar de forma autónoma.

D9	Capacidade crítica e de autocrítica.
D10	Capacidade de análise e síntese.
D11	Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.
D12	Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
O alumnado dominará as estratexias didácticas necesarias para abordar o ensino de segundas linguas cun coñecemento das diferentes variedades do español e do galego.	A1	B2	C8	D1
	A2	B3	C13	D2
O alumnado coñecerá e será quen de identificar as variacións nas linguas de estudo na titulación, no seu desenvolvemento dinámico e nos correspondentes marco socioculturais e xeográficos.	A5	B5	C14	D3
		B6	C15	D6
				D8
				D9
				D10
				D11
				D12

Contidos

Tema	
1. A variación lingüística en situación homoglósica e heteroglósica: □ Diacrónicas/sincrónicas □ Sintópicas, estilos e rexistros □ Interferencias	Que variacións hai? Variacións do español Variacións do galego
2. Estandarización e variedades do español e do galego	Política lingüística do español Política lingüística do galego
3. A variación lingüística e o ensino de linguas	Que variedades ensinar nos distintos contextos? No contexto do español L2 No contexto do galego
4. Metodoloxía de ensino das variacións do galego e do español	Como ensinar variacións no contexto de segundas linguas? Como ensinar español L2 Como ensinar galego

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	15	0	15
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	2	6
Estudo de casos/análises de situacións	25	50	75
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	5	5
Cartafol/dossier	2	45	47

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Nas primeiras sesións explicarase a metodoloxía e os procedementos para o desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	As profesoras exporán e explicarán os contidos da disciplina, nas súas dúas vertentes (variación e ensino de linguas) para o español e para o galego.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Poderán organizarse conferencias e seminarios sobre o obxecto de estudo, a cargo de especialistas do ámbito galego, español e europeo. O alumnado deberá realizar actividades relacionadas coas súas intervencións.
Estudo de casos/análises de situacións	O alumnado deberá realizar exercicios prácticos de descrición, análise e reflexión sobre a variación. Tamén poderá elaborar propostas de actuación a partir das situacións de partida que se lle presenten.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	O alumnado será atendido de forma personalizada nas titorías para a resolución de dúbidas.
Probas	Descrición

Avaliación							
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Estudo de casos/análises de situacións	Prácticas de aula e elaboración de breves traballos escritos	10	A1	B2	C8	D2	
			A2	B3	C14	D8	
			A5	B6	C15	D10	D12
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame escrito	40	A2	B2	C8	D2	
				B5	C13	D10	
					C14	D11	
Cartafol/dossier	☐ Participación en debates e Resolución de problemas e/ou exercicios: 5% ☐ Entrega de exercicios prácticos breves e participación nos debates ao longo do cuadrimestre. 5% ☐ Presentación oral dun traballo individual cuxo tema se acordará previamente coa docente. 15% ☐ Traballo tutelado: presentación dun traballo escrito sobre un tema relacionado coa materia. 15% ☐ Portafolio final 10% a) biografía académica, b) selección de tres probas de entre os debates, exercicios e resolución de problemas c) autoevaluación da aprendizaxe	50	A1	B2	C8	D1	
			A2	B3	C13	D2	
			A5	B5	C14	D3	
				B6	C15	D6	
						D8	
						D9	
						D10	
						D11	
						D12	

Outros comentarios sobre a Avaliación

As/os estudantes deberán escoller, de forma obrigatoria nas primeiras dúas semanas do cuadrimestre en cuestión, entre dúas opcións: un sistema de avaliación continua (*cf. supra* a descrición en ☐Avaliación☐) ou un sistema de avaliación única. Recoméndase optar polo primeiro.

A copia ou o plaxio nas probas das avaliacións continua ou única será penalizado cun suspenso (nota numérica: 0) nestas, nas dúas edicións das actas.

Avaliación continua

Para superar a materia, será preciso superar as dúas partes (galego: exame 40% e prácticas 10%; e español: cartafol 50%). De suspender algunha das dúas metades, non se realizará media.

Deberase obter unha cualificación mínima de 5 puntos (sobre 10) no exame escrito para poder superar a materia e facer media.

A non realización de probas ou exercicios parciais previstos polo sistema de avaliación continua (*cf. supra* a descrición en ☐Avaliación☐) suporá a obtención dunha cualificación de 0 (cero) puntos nesta.

A data do último exame de avaliación continua coincidirá coa data do exame de avaliación única recollida no calendario oficial da FFT.

Avaliación única

Para superar a materia, será preciso superar as dúas partes (galego: exame 50% e español: cartafol 50%). De suspender algunha das dúas metades, non se realizará media.

Deberase obter unha cualificación mínima de 5 puntos (sobre 10) no exame escrito para poder superar a materia.

Segunda edición das actas

Os mesmos criterios de avaliación única aplicaranse na segunda edición das actas (xullo).

O alumnado de avaliación continua que non supere a materia na primeira convocatoria e teña que acudir á segunda edición das actas terá que presentarse unicamente á parte que teña suspenso.

A copia ou o plaxio nas probas de avaliación será penalizado cun suspenso (nota numérica: 0) nestas.

En todo caso, recoméndase a asistencia regular ás aulas e ás titorías e a consulta dos materiais e informacións específicas na plataforma FAITIC, mesmo que non se siga o sistema de avaliación continua.

Alumnado semi-presencial

Ao alumnado semi-presencial ofrécese unha titoría semanal. Para quen teña a oportunidade, recoméndaselle asistir regularmente a estas titorías.

En todo caso, o ensino semi-presencial require dunha disciplina de traballo, seguindo as indicacións do profesorado, así como do uso imprescindible da plataforma FAITIC dende o primeiro día de clases.

A avaliación continua do alumnado semi-presencial implica a realización dos exercicios indicados polo profesorado a través da plataforma FAITIC, dentro dos prazos indicados. Quen non poida realizar estes exercicios dentro dos prazos, terá que realizar as probas previstas para a avaliación única (*cf. supra*).

Outros comentarios e avaliación de Xuño e Xullo

□ Non se poderá obter a cualificación de aprobado sem ter aprobado tanto a parte de galego como a parte de español.

□ A parte de español chamada Cartafol consistirá en presentar un portafolio final docente que contenga

o a) biografía académica,

o b) presentación oral na aula

o c) unha selección de tres probas de entre os debates, exercicios e resolución de problemas etc.

o d) autoevaluación da aprendizaxe.

- As presentacións orais terán lugar última semana de marzo.

- As partes da avaliación definidas como "participación en debates", "exercicios, actividades e problemas" deberán entregarse na semana seguinte à que foran apresentados na aula.

- As alumnas e alumnos, tanto de réxime presencial como semipresencial, que non alcancen o aprobado en maio co sistema arriba exposto poderán presentarse a exame no mes de xuño. O día do exame deberán facer entrega do portafolio e realizar unha presentación oral. O alumnado que non alcance o aprobado en xuño poderá presentarse a exame en xullo, na data oficial correspondente, nas mesmas condicións que rexen para o exame de xuño.

- Penalizaranse os erros de expresión (ortografía, puntuación, incoherencias sintácticas, uso inadecuado do léxico, etc.). No caso de que se detecte copia ou plaxio nalgunha proba, esta non se puntuará.

-O alumnado que se atope no caso de ter aprobadas parte das probas poderá conservar as cualificacións desas partes, previo acordo coa profesora, nas oportunidades de xuño e xullo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía

Poderanse completar ao longo do curso as referencias proporcionadas.

Blas Arroyo, José Luis (1999). □Las actitudes hacia el bilingüismo en las comunidades de habla hispánica□, *Lebende Sprachen*, 44/3, 120-129. En liña: <http://www.reference-global.com/doi/pdf/10.1515/les.1999.44.3.120>

Blas Arroyo, José Luis (2005). *Sociolingüística del español. Desarrollos y perspectivas en el estudio de la lengua en contexto social*. Madrid: Cátedra.

Blas Arroyo, José Luis (2008). □Variación lingüística e identidade en la España plurilingüe: una aproximación multidisciplinar□. En M. Westmoreland & J.A. Thomas (eds.). *Selected Proceedings of the 4th Workshop on Spanish Sociolinguistics*. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project, 1-16. En liña: <http://www.lingref.com/cpp/wss/4/paper1751.pdf>.

Cerdeira Núñez Paula & José Vicente Ianni (2009). □Etnocentrismo y variedades dialectales en el aula E/LE□, *El profesor de español LE-L2: Actas del XIX Congreso Internacional de la Asociación para la Enseñanza del Español como Lengua Extranjera (ASELE)*: Cáceres, 24-27 de setembro de 2008 / coord. por Agustín Barrientos Clavero, Vol. 1, 2009, ISBN 978-84-7723-893-5, págs. 363-370 Disponible en: http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/19/19_0363.pdf

Dubert García, Francisco (2005). □Interferencias del castellano en el gallego popular□, *Bulletin of Hispanic Studies*, Volume

Dubert García, Francisco (2002). «Os sociolectos galegos». *Cadernos de lingua* 24, pp. 5-27.

Iglesias Álvarez, Ana (2013). «Eu falo castrapo» Actitudes dos adolescentes ante a mestura de linguas en Galicia (estudo piloto). En Eva Gugenberger, Henrique Monteagudo e Gabriel Rei-Doval (eds.). *Contacto de linguas, hibrididade, cambio: contextos, procesos e consecuencias*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega-USC, 169-189. Disponible en liña: <http://consellodacultura.gal/mediateca/documento.php?id=2065>.

Johnson, Keith (2008). *Aprender y enseñar lenguas extranjeras: una introducción*, México: FCE.

Mar-Molinero, Clare (2001). «Identidad nacional y educación bilingüe en el mundo hispano-hablante». *Revista de Educación* 326 (Ejemplar dedicado a: Bilingüismo y educación), 79-98. Disponible en liña: <http://www.mecd.gob.es/dctm/revista-de-educacion/articulosre326/re32606.pdf?documentId=0901e72b8125db15>.

Martín Peris, E. (2001). «Textos, variedades lingüísticas y modelos de lengua en enseñanza del español como lengua extranjera». *Carabela*. 50, pp. 103-136.

Martín Zorraquino, M. A & C. Díaz Peregrín (eds.) (2001). «¿Qué español enseñar? Norma y variación lingüísticas en la enseñanza del español a extran- jeros», en Actas del XI Congreso de ASELE. Universidad de Zaragoza.

Montrul Silvina (2013). *Bilingüismo hispánico*. Wiley-Blackwell.

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2009). *Algunos prejuicios sobre las lenguas*, Acto Académico de Santo Tomas de Aquino 2009 video: Lengua de signos española y lengua oral. Disponible en: tv.uvigo.es/video/58361.html

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2010). *O nacionalismo lingüístico*. Cangas do Morrazo: Morgante. En español: (2008). *El nacionalismo lingüístico. Una ideología destructiva*. Barcelona: Península.

Moreno Fernández, Francisco (2000). *Qué español enseñar*. Madrid: Arco/Libros.

Moreno Fernández, Francisco (2010). *Las variedades de la lengua española y su enseñanza*. Madrid: Arco/Libros.

Pastor Cesteros, Susana (2004). *Aprendizaje de segundas lenguas. Lingüística aplicada a la enseñanza de idiomas*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

Ramallo, Fernando (2013). «Neofalantismo». En Eva Gugenberger, Henrique Monteagudo e Gabriel Rei-Doval (eds.). *Contacto de linguas, hibrididade, cambio: contextos, procesos e consecuencias*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega-USC, 247-257. Disponible en liña: <http://consellodacultura.gal/mediateca/documento.php?id=2065>.

Regueira, Xosé Luís (2012). «Autenticidade e calidade da lingua: purismo e planificación lingüística no galego actual». *Estudos de Lingüística Galega* 4, 187-201. En liña: <http://www.usc.es/revistas/index.php/elg/article/viewFile/410/407>

Sánchez Lobato, Jesús & Isabel Santos Gargallo (dir.) (2004). *Vademécum para la formación de profesores. Enseñar español como segunda lengua (L2)/lengua extranjera (LE)*. Madrid: SGEL.

Silva Domínguez, Carmen (2003). «Un novo intento de clasificación das interferencias entre do castelán sobre o galego, coa perspectiva do ensino primario e secundario ó fondo», en *Actas do I Simposio Internacional sobre o bilingüismo*. Vigo: Universidade de Vigo, pp. 818-833. En liña: <http://ssl.webs.uvigo.es/actas1997/05/Silva.pdf>

Silva Valdivia, Bieito (1994). «Cambio de código, alternancias e interferencias lingüísticas: unha perspectiva didáctica sociocomunicativa», en Bieito Silva Valdivia (coord.). *Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico*. Santiago de Compostela: Universidade, ICE (colección *Materiais Didácticos* 9), 151-176.

Silva Valdivia, B. (1999). «¿Qué sucede cuándo mezclamos los idiomas? ¿Qué puede hacer el profesor de lengua?», en *Actas del VII Simposio de profesores de español*. Lugo: Servizo de Publicacións da Deputación de Lugo.

Silva Valdivia, Bieito (2000). «Dime cómo falas e direiche cómo vales, ou dos prexuízos relacionados coas variedades lingüísticas», en Santos Rego, M. A. (ed.). *A pedagogía dos valores en Galicia*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago, Instituto de Ciencias da Educación, 283-294.

Silva Valdivia, Bieito (2001). «Norma e variación no ensino e aprendizaxe das linguas. O caso do idioma galego», en Bieito Silva Valdivia (coord.). *A lingua e a literatura: Algúns aspectos didácticos*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago, Instituto de Ciencias da Educación, 9-36.

Silva Valdivia, Bieito (2008). «Plurilingüismo a partir do galego». *Eduga* 53. Maio-agosto 2008. En liña: <http://www.edu.xunta.es/ftpserver/portal/DXPL/revistagalega/rge53/eduga53/9.pdf>

Silva Valdivia, Bieito (2013). [Galego e castelán: entre o contacto e a converxencia]. En Eva Gugenberger, Henrique Monteagudo e Gabriel Rei-Doval (eds.). *Contacto de linguas, hibrididade, cambio: contextos, procesos e consecuencias*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega-USC, 289-316. Dispoñible en liña: <http://consellodacultura.gal/mediateca/documento.php?id=2065>.

Varios (2015). *¿Qué español enseñar y cómo? Variedades del español y su enseñanza*, V Congreso Internacional de FIAPE: redELE: Revista Electrónica de Didáctica E/LE. Dispoñible en: http://www.mecd.gob.es/redele/Biblioteca-Virtual/2015/Numeros_especiales/V-CONGRESO-FIAPE.html

Vázquez, Graciela. *¿Qué español enseñar?* Preguntas frecuentes.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Introdución á ensinanza do español e do galego como L2/LE/V01G400V01942

Lingüística aplicada á ensinanza de linguas/V01G400V01941

Políticas lingüísticas e ensinanza de linguas/V01G400V01943

Variedades do español/V01G400V01914

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingüística: Introdución á lingüística aplicada/V01G400V01102

Sociolingüística/V01G400V01401

Outros comentarios

-O alumnado erasmus interesado en cursar a materia deberá ter presente que resulta altamente recomendable ter un nivel de lingua española e galega igual ou superior a B2.
